

İSTANBUL TARİHİNE AKADEMİK BİR BAKIŞ: İSTANBUL TARİHİ ODAĞINDAKİ LİSANSÜSTÜ TEZLER ÖZELİNDE BİR İNCELEME

Melek TOPRAK*

Ayşe KAŞIKIRIK**

Özet

İstanbul geçmişten günümüze yerel ve küresel arasında önemli bir merkez olmuş, tarihte farklı imparatorluklara başkentlik yapmıştır. Bu eşsiz yönüyle bir dünya kenti olan İstanbul tarihi yıllardır çok sayıda akademik araştırmanın da konusu olmuştur. Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nde arşivlenen yüksek lisans ve doktora tezleri özelinde bir tarama yapılmıştır. Tarama çalışması "İstanbul tarihi" odağında sürdürülmüş ve elde edilen bulgular karşılaştırmalı perspektifle analiz edilmiştir. Çalışmanın amacı, İstanbul tarihi odağındaki lisansüstü tezlerin yoğunlaştıkları tematik alanları, içerikleri ve kapsamı incelemektir. Aynı zamanda, İstanbul tarihinin yazımında yıllara göre ön plana çıkan konular tespit edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, İstanbul tarihi, Lisansüstü, Tez, Akademi

AN ACADEMIC LOOK AT THE HISTORY OF ISTANBUL: AN ANALYSIS OF THE POSTGRADUATE THESES IN THE FOCUS OF ISTANBUL HISTORY

Abstract

Istanbul has been an important center between the local and the global from past to present, and has been the capital of different empires in history. The history of Istanbul, which is a world city with this unique aspect, has been the subject of many academic studies for years. In this study, a search was made for master's and doctoral theses archived in the National Thesis Center of the Council of Higher Education. The scanning study was carried out with the focus of "Istanbul history" and the findings were analyzed with a comparative perspective. The aim of the study is to examine the thematic areas, contents and scope of the postgraduate theses focusing on the history of Istanbul. At the same time, the issues that come to the fore in the writing of the history of Istanbul according to the years are determined.

* İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktorant, melek@toprakarastirma.com , Orcid ID: 0000-0003-1763-407X

** İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktorant, aysekasikirik@yahoo.com , Orcid ID: 0000-0003-0624-1107

Keywords: Istanbul, Istanbul History, Graduate, Thesis, Academia

Giriş

Tarih boyunca kent ve tarih yazımı devletin resmi tarihçileri tarafından kaydedilmiş ve egemen olan erkek tarihçilerin bakış açısıyla ele alınmıştır. Toplumsal olarak seyahat eden, özgür sınıf erkekler seyahatnameler yazmış, savaş dönüşlerinde kendi tarihlerini inşa etmişlerdir. Bu araştırmalisansüstü öğrenciler tarafından hazırlanan İstanbul tarihi temalı akademik araştırmalarla İstanbul şehrinin yazınsal alanda yeniden inşa edilmesi üzerinedir.

Tarihsel olarak İstanbul, Antik Çağdan, Roma İmparatorluğu'na ve Osmanlı İmparatorluğuna başkentlik yapmış olan ve çeşitli imarethaneler, hanlar, hamamlar, saraylar inşa edilmiş ve çeşitli medeniyetleri barındırmış olan bir şehirdir. Bütün tarihsel yanıyla birlikte günümüzde yaşayan İstanbul'a bakıldığında hala günümüzde yaşamsal olarak dünya kenti olarak geçmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasından sonra başkent olma özelliğini kaybeden İstanbul, bir takım toplumsal özelliklerini de kaybetmiştir. Geleneksel şehir terk edilerek, modern bir sosyo kültürel yapıya geçmeye çalışılmıştır. Katmanlaşan medeniyet topografyasıyla birlikte her çağda yaşayan bir kent halindedir. 1960'larda sınıf -öğrenci sokak hareketlerinin yaşandığı, 1977'lerde keza yine İşçi Sınıfı hareketlerinin olduğu başat şehir İstanbul'dur. (Toprak, 2017) 1950'lerde sanayi kenti olan İstanbul, sanayinin iş gücü ihtiyacı nedeniyle Anadolu'dan gelen işçi ve işçilerin aileleriyle toplumsal olarak yeniden şekil almıştır. 1950'lerde inşa edilen gece kondular 2000'lere ulaşmadan çoğu bölgede yerini apartmanlara ve hatta gökdelen ve rezidanslara bırakmıştır. 2000'ler sonrasında sanayi kentinden finans ve hizmet kentine dönüşen İstanbul yeni bir süreç yaşamaktadır. İstanbul'daki sosyo-ekonomik ve kültürel alanlar modernleşmenin beraberinde getirdiği küreselleşmeyle birlikte ekonomi ve cazibe merkezleri haline gelmeye, meta olarak görülmeye başlamıştır. (Akça, 2017)

Araştırma kapsamında İstanbul'un tarihini anlatan Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Tez'de yer alan lisansüstü -yüksek lisans ve doktora- tezleri taranmıştır. İstanbul tarihi temalı lisansüstü tezlerde yazarların cinsiyet dağılımı, anahtar kelimeler, tez türü, konusu, yayımlanma yılı karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Çalışmada yazarların bu tezlerde hangi alt başlıklara odaklandıklarının keşfedilmesi ve öne çıkan konuların tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Tarama çalışması şeklinde nitel araştırma yöntemiyle desenlenmiş olan bu araştırmada eleştirel, tematik içerik analizi yöntemi kullanılmaktadır. Ulusal ve uluslararası alanda İstanbul tarihinin akademik çalışmalarla da farkındalık kazanması açısından bu çalışma özel bir önem taşımaktadır.

Araştırmamız da temel sorunsalımız; İstanbul kent tarihi konulu tezler ele alınırken daha çok hangi kavramlar, anahtar kelimeler üzerine yazılmıştır? Bu çalışma, genel olarak literatür ve kavramsal bir tartışma ile ele alınmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde yüzyıllardır yaşayan ve yaşanan şehir İstanbul tarihi ele alınmış olup, ikinci bölümde İstanbul tarihi odağında lisansüstü tezler üzerinden saha çalışmasına yer verilmiştir.

1. Yüzyıllardır Yaşayan ve Yaşanan Şehir İstanbul Tarihi

Araştırmamızın öznesini oluşturan İstanbul'un tarihsel olarak İstanbul ismini nasıl aldığına baktığımızda; Konstantinopolis kentinin adı Osmanlı döneminde İstanbul olarak kullanılmaya başlandığı tespit edilmiştir. İstanbul adı zaten kentin Bizans'lı sakinleri tarafından 10. Yüzyıldan beri kullanılan bir kelimedir, anlamı ise Yunanca'da "kentte" anlamındaki "eis tin polin" kelimesinden gelmektedir. Yani şehrin adının Konstantinopolis'ten İstanbul'a dönüşmesinde Osmanlı hükümdarlarının bilinçli bir karar almasıyla olmamıştır. (Çelik, 2016:27)

İstanbul efsanevi görkemi, serveti ve salt büyüklüğü ile diğer küresel kentlerden farklılaşarak her zaman bir dünya kenti olmuştur. İstanbul tarihsel süreçte Bizans ve Osmanlı İmparatorluğuna başkentlik yapmasının ötesinde bazı özgün özelliklere sahip olmuştur. İstanbul benzersiz coğrafi konumu ile hayati bir öneme sahiptir. (Keyder, 2013:9-10) Roma'dan günümüze surları, sarayları, hanları ve hamamlarıyla, tarihi çarşılarıyla, kilise ve cami bahçeleri gibi kamusal mekânları ve aynı zamanda çıkmaz sokaklarıyla pek çok seyyahı büyüleyerek pek çok seyahatnameye konu olmuştur. (Belge, 2006)

Tarihsel olarak İstanbul denildiğinde, sur içi alan "Tarihi Yarımada" olarak tanımlanan bölge tarif edilmektedir. Roma kentinin yedi tepesi olan tepeler İstanbul'un alınmasından sonra Fatih Sultan Mehmet tarafından da korunmuş ve odak oluşturularak topoğrafya bozulmadan inşa edilmiştir. Yedi tepeden biri ve ilki olan tepeye, Antik Bizantion şehrinin kurulduğu, şehrin Sarayburnu'ndan içeri doğru açılan ve günümüzde Sultanahmet semti olarak bilinen yüksek bölgeyi ifade etmektedir. İkinci tepe ise birinci tepeden Babiâli'den Eminönü'ne kadar inen derin bir vadiyle ayrılan günümüzün Çemberlitaş bölgesine karşılık gelmektedir. Üçüncü tepe, bugünkü isimleriyle Beyazıt ve Süleymaniye bölgesine karşılık gelen ve güneyde Kumkapı ve Langa ile sonlanan alanı ifade etmektedir. Dördüncü tepe ise, günümüzde Aksaray ve Haliç'e doğru dökülen ve üzerinde Fatih Camii'nin bulunduğu yükseltilidir. Beşinci ve altıncı tepe, Haliç ve batıda Balat'a kadar ulaşan bir vadi ile birbirinden ayrılmakta

olup, günümüzün Sultan Selim Camii ile Edirnekapı ve Ayvansaray mahallelerinin üzerinde kurulduğu yükseltileri ifade etmektedir. Yedinci tepe, Aksaray semtinden surlara inen ve Marmara denizi ile sonlanan alanı kapsamakta olup, günümüzde Topkapı, Aksaray ve Yedikule yükseltileri ile tanımlanmaktadır. (Roma İmparatorluğunun Yeni Başkenti, 1997) Diğer taraftan şehrin bu inşa edilmiş yapıları kadar İstanbul'un topoğrafyası, denizle olan ilişkisi, tarihi yarımada yer alması dolayısıyla şehre ayrı bir yaşam katmaktadır. (Kuban, 1996)

Şehri oluşturan temel yapıların bu yedi tepeden ve denizden oluştuğu sanılsın. Doğada kendiliğinden oluşan bir şehir yoktur. Şehirleri oluşturan insanlardır, yani toplumdur aslında. Ne var ki bazı şehirler sıfırdan oluşturulur, bazıları dönüştürülür İstanbul gibi. (Ökten, 2015) Nasıl ki Cumhuriyetin ilk yılları İstanbul'da sanayi canlandırılmak için Anadolu'dan işçi talep edildiyse, Fatih İstanbul'u fetih sonrası iskân politikasıyla İstanbul'un ticari hayatını canlandırmaya çalışmıştır. Tanınmış tacirler yeni başkent İstanbul'a davet edilmiştir. Fetihden sonra İstanbul Müslüman nüfusun yaşayabileceği şekilde tasarlanmıştır. İslam gereklerine göre inşa edilen külliye ve camilerle şehrin fiziki yapısında değişim yaşanmış olsa da Hıristiyan ve Yahudi hanelerde fetihden sonra artış yaşanmıştır. Bu da başkente teşvik, iskân politikasıyla olmuştur. (Çelik, 2016:29) Şehrin fiziki yapısında meydana gelen değişimler Aristoteles'in belirttiği gibi aslında siyasi değişimlerle meydana gelmektedir. (Sennett, 2011:31) Seyyahların, tarihçilerin araştırmaları sadece İstanbul'daki mimari yapılar, hali ve deniz üzerine değildir. Aslında, İstanbul'da yaşayan toplumsal yaşam şekilleri ve yemek kültürü vb. konular üzerinedir. Örneğin Türklerin yazlık kışlık hayatının varlığına, evinin içindeki kullanılan minder, döşek, iskemle, tabure gibi unsurlardan da söz etmektedirler. (Baykara, 2010:379-381)

Galata Kulesi ve Çemberlitaş, Ayasofya ve Süleymaniye gibi pek çok semt mimari yapılarıyla, tarihi hipodrom meydanıyla, şehirden gurur duyanlar ve meydanlarda yaşanan idamlarla, acılarla gösteri şehri olan İstanbul'dur. Öyle ki Constantinus'un ve Fatih'in şehri olmuş görünen İstanbul'da belirli zamanlarda hem şehir kapıları hem hane kapılarından her kapı, her kule, her meydan, her cami, her meydan bir mucizeyi, bir katliamı, bir sevdayı, bir sırrı hafızalarda canlandırır. (Amicis, 1981:137) Örneğin günümüzde Sultanahmet Bölgesinde bulunan At Meydanı 17 yy. boyunca "infazlar, yeniçerilerin ve sipahilerin ayaklanması gibi pek çok kanlı olaya tanık olur."Diğer yandan halk bayramları burada kutlanır ve at oyunları ciritler burada oynanır. (Müller-Wiener, 2016:69)

Osmanlı döneminde kamosal yaşam ve mekân düşünülduğünde; temsili kamosallık mekânları olarak ise tören alanlarını görürüz. Doğu Roma İmparatorluğu'ndan miras kalan Sultanahmet Meydanı, en önemli tören, bayram alanı olarak kabul edilir. Burada padişahın namaz için camiye gidişlerinin de bir tören havasında yapılması ve namazı kıldığı caminin önünde gerçekleştirilen seremoni de temsili kamosallığın yansıması olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca idamların, Batıda olduğu gibi, geniş açıklıklarda, meydanlarda yapılması da temsili kamosallığın kent mekânına bir başka yansıması, teşhiridir. (Bilgihan, 2006:80)

İstanbul bugün artık aşırı kentleşme ile uçsuz bucaksız, hatta içinde yaşayanların bile tam anlamıyla sınırlarını kavrayamadıkları bir metropol şehirdir. (Perouse, 2016) Öyle ki bu sınırlar ne nüfus ne de fiziki sınırlarla belirsizleşmiş ve uçsuz bucaksız hale gelmiştir. Tüm bu yapıyla İstanbul hem geçmişte hem günümüzde birçok esere konu olmuş ve olmaktadır. Şehirler Orhan Pamuk ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanında ayrı, Orhan Kemal'de daha bir ayrı kurgulanmıştır. Orhan Kemal için sıkıntı ve yoksulluk şehri iken, Tanpınar'da geçmişin güzellikleriyle dolu İmparatorluk şehri, mazilerle anılır İstanbul. Hangi İstanbul ve hangisi İstanbul diye hem yaşarken hem de okurken düşündürmektedir İstanbul şehri. (İnci, 2020:151-156)

Gerçekte bugün gördüğümüz ve yaşadığımız İstanbul şehri belirli dönemlerde yeniden inşa edilmiştir. Örneğin Taksim Gezi Parkı, AKM, Harbiye, Cemil Topuzlu Açık Hava Sahnesi Cumhuriyetin ilk yıllarında modern anlamda inşa edilmiştir. (Pinon, 2010:49-73) Tarihsel olarak baktığımızda şehrin planlanması hep bir değişiklik arz ettiğini de görmekteyiz. Misal Taksim'in ilk kez meydan olarak planlanma sürecinde böyle olmadığı aşikârdı. Cumhuriyet dönemi meydanlarından Taksim, Prost ve yardımcısı Angel'in Planlarına göre, Harbiye'den İnönü Stadyumu'nun aşağısına kadar devam ediyordu. (Boysan, 1999:30-39)

İnşa edilmiş olan mekanlar zaman içinde kentsel hafızayı inşa etmektedir. İstanbul mekânsal olarak stratejik konumu ile bu topraklarda yaşam bulmuş farklı medeniyet ve uluslara ait farklı dini ve kültürel dokuları bugün de bünyesinde barındırmaktadır. Galata Kulesi ve Çemberlitaş, Ayasofya ve Süleymaniye gibi pek çok semt mimari yapıyla, tarihi hipodrom meydanıyla, şehirden gurur duyanlar ve meydanlarda yaşanan idamlarla, acılarla gösteri şehri olan İstanbul'dur. (Günaçan & Erdoğan, 2018)

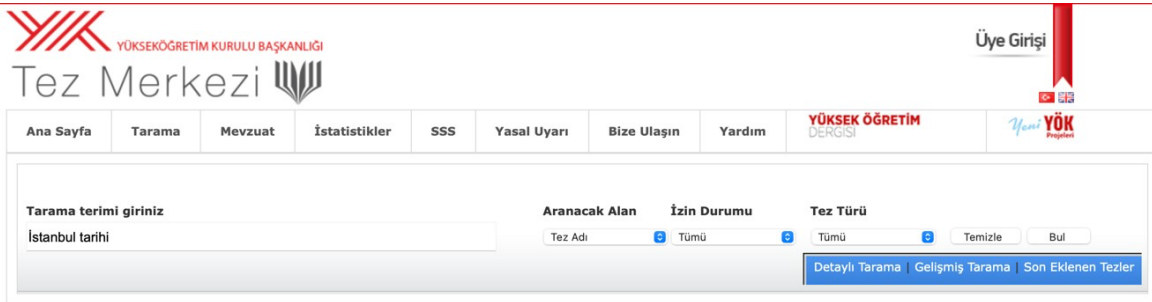
Araştırmamızın bu kısmına kadar İstanbul'u tarihsel olarak anlattık. Şimdi de tarih nedir üzerine kuramsal bir bakış açısı sunacağız. Tarih ve tarihsel olgular hakkında tarihçi Carr'ın vurguladığı temel nokta; tarihin olguları bize hiçbir zaman pür, saf bir biçimde gelmezler, çünkü saf, arı bir yapı içinde var olmazlar. Tarih her zaman kayıt tutanın yani yazanın/yazarın

zihninden kırılarak yansılar, o şekilde aktarılırlar. Bir diğer nokta ise; tarihçinin araştırdığı insanların zihniyetlerini, eylemlerinin gerisindeki düşüncelerini anlama ihtiyacıdır. Son temel nokta da şudur: Biz geçmişini yani tarihi ve tarihsel verileri ancak günümüz açısından inceleriz. Tarihsel geçmiş anlayışımızı bugünün ve anın gözleriyle, kavramlarıyla, değerleriyle zihnimize oluşturabiliriz. Geçmişini anlamaya, aktarmaya çalışan tarihsel araştırmacılar, tarihçiler çağının insanıdır ve çağına insan varoluşunun koşullarıyla bağlanmaya çalışır. (Carr, 1991, s. 29-32) Bizim de araştırmamızda incelediğimiz akademik lisansüstü tezlerdeki ele alınan konular, İstanbul konusundaki tarihsel metinler; “olayı gören ve yazıya dökenlerin zihninde kırılmaya uğradı, kendilerince anlamlandırdılar ve yazdılar. Bizde onların anlamlandırdıkları şeyi kendimizce bir daha anlamlandırmaya çalışıyor ve bugünden geçmişe bugünün değer yargıları içinde bakıyoruz.”(Toprak, 2017:48)

2. İstanbul Tarihi Odağındaki Lisansüstü Tezler Üzerinde Bir İnceleme

Bu çalışmada, Türkiye’de “İstanbul tarihi” odağında yapılmış olan lisansüstü tezlerin çeşitli sorular odağında dağılımını analiz ederek değerlendirmek amaçlanmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 1986’dan itibaren YÖK Tez’de arşivlenen tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme tez adında “İstanbul tarihi” ifadesi olan lisansüstü tezlerdir (şek. 1).

YÖK Tez’de arşivlenen lisansüstü tezler “İstanbul tarihi” odağında taranmış ve toplamda 60 kayıt bulunmuştur.¹¹Araştırma kapsamında yer alan bu 60 tez içerik analizi yöntemi ile incelenmiş ve sonuçlar karşılaştırmalı perspektifle sunulmuştur.

The image shows the search interface of the YÖK Tez Merkezi. The search bar contains the text "İstanbul tarihi". The search results are displayed in a table with columns for "Aranacak Alan", "İzin Durumu", and "Tez Türü". The search results are empty, and the "Bul" button is highlighted. The interface also includes a navigation menu with options like "Ana Sayfa", "Tarama", "Mevzuat", "İstatistikler", "SSS", "Yasal Uyarı", "Bize Ulaşın", "Yardım", "YÜKSEK ÖĞRETİM DERGİSİ", and "Yeni YÖK Projesi".

Şekil 1: YÖK Tez’de “İstanbul Tarihi” isimli tezlerin arama sonucu

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma kapsamındaki 60 lisansüstü tez“türü”, “yazarların cinsiyetine göre dağılımı”, “üniversitelere göre dağılımı”, “anahtar kelimelere göre dağılımı”, “yayımlandığı yıllara göre dağılımı”ve

¹¹ YÖK TEZ. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 10.05.2021 tarihinde alındı, (2021)

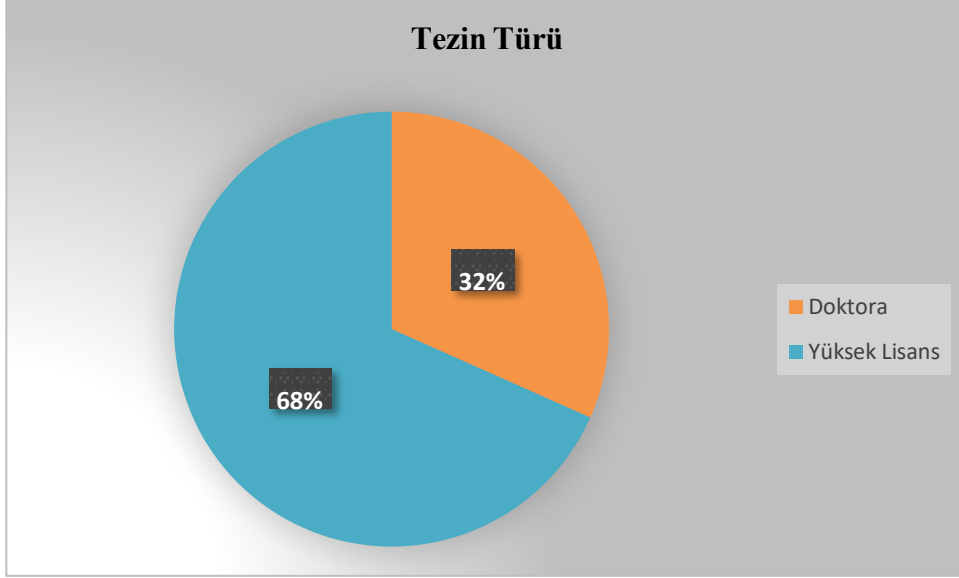
“anabilim dallarına göre dağılımı” açısından karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında cevabı aranan sorular aşağıda yer almaktadır:

1. “İstanbul tarihi” konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerintürüne göre dağılımı nasıl gerçekleşmektedir?
2. “İstanbul tarihi” konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımı nasıl gerçekleşmektedir?
3. “İstanbul tarihi” konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıl gerçekleşmektedir?
4. “İstanbul tarihi” konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin yayımlandığı üniversitelere göre dağılımı nasıl gerçekleşmektedir?
5. “İstanbul tarihi” konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerde kullanılan anahtar kelimelerin dağılımı nasıl gerçekleşmektedir?
6. “İstanbul tarihi” konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin yazarlarının cinsiyet dağılımı nasıl gerçekleşmektedir?

Araştırma, YÖK Tez’de arşivlenen ve tez adında “İstanbul tarihi” olan tezler ile sınırlıdır. Ancak, “İstanbul tarihi” odağında yapılan akademik çalışmalar YÖK Tez’de arşivlenen lisansüstü tezler ile sınırlı değildir.

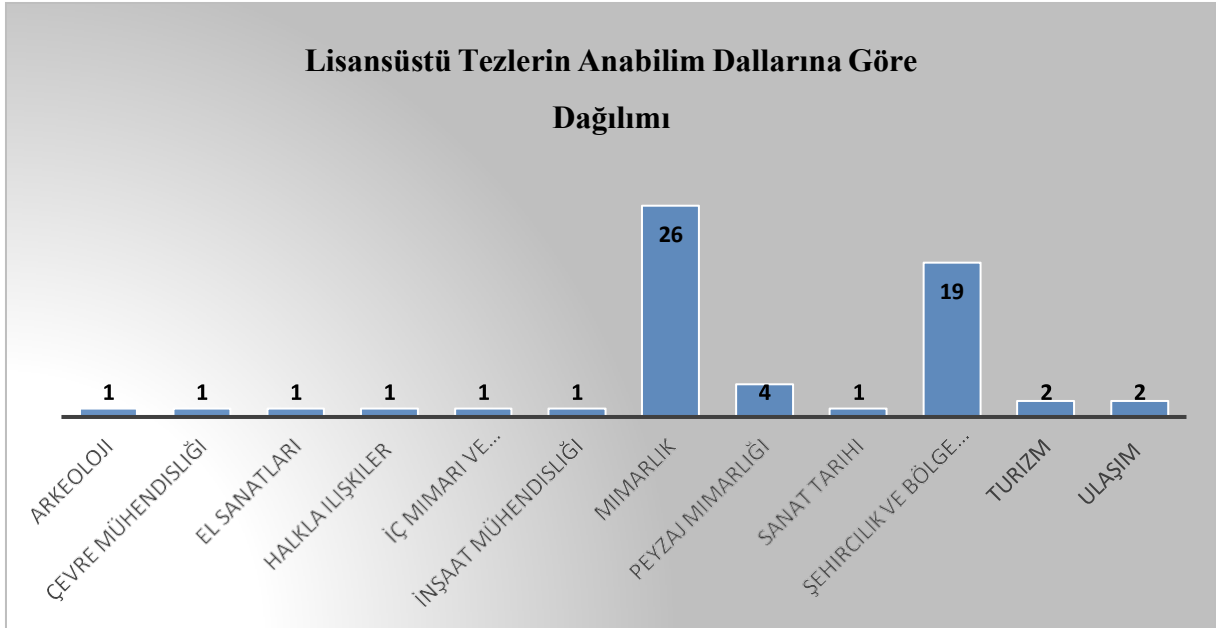
Araştırmanın Bulguları

YÖK Tez’de İstanbul tarihi temalı arşivlenen lisansüstü tezlerin tamamı tarandığında çarpıcı sonuçlar elde edilmiştir. Şekil 2’de gösterildiği gibi 19 tane doktora tezi ve 41 yüksek lisans tezi olmak üzere toplamda 60 tane yüksek lisans ve doktora tez kaydı tespit edilmiştir (şek. 2).

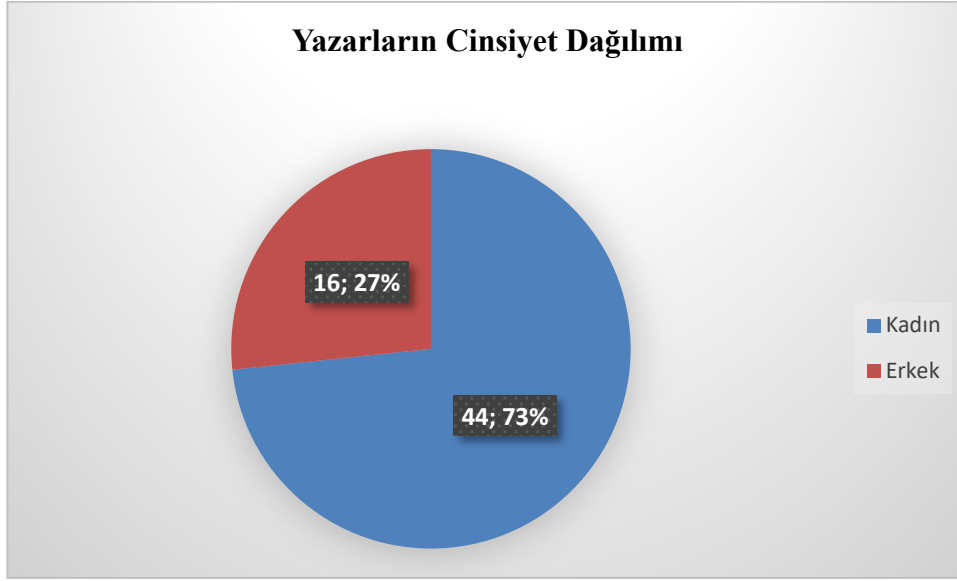
Şekil 2: Lisansüstü tezlerin türü açısından dağılımı

Araştırmanın örnekleminde yer alan lisansüstü tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımı incelendiğinde 26 tez ile mimarlık bölümünün yoğun olduğu gözlemlenmektedir. Mimarlık bölümünü 19 tez ile “Şehir ve Bölge Planlama” bölümü takip etmektedir. Şekil 3’te araştırma kapsamındaki lisansüstü tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımı yer almaktadır (şek. 3).

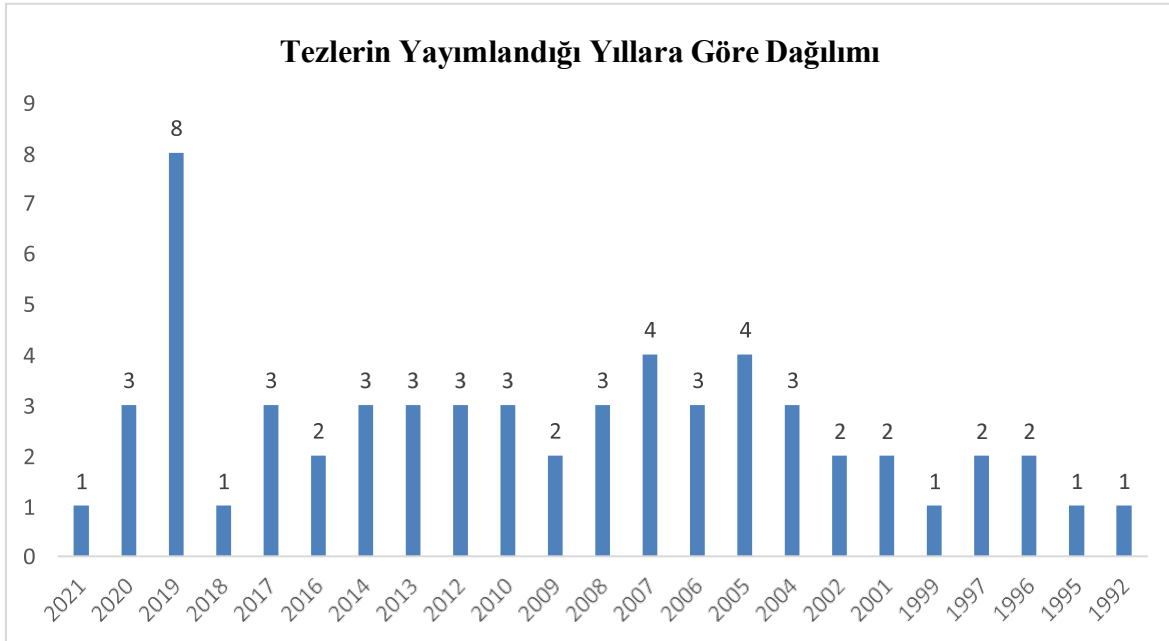
Şekil 3: Lisansüstü Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Araştırmanın örnekleminde yer alan lisansüstü tezlerin 16’sı (%27) erkekler ve 44’ü (%73) kadınlar tarafından yazılmıştır. Şekil 4’te görüldüğü gibi “İstanbul tarihi” odağındaki lisansüstü tezlerin yazarları arasında kadınların yoğunlaştığı gözlemlenmektedir.

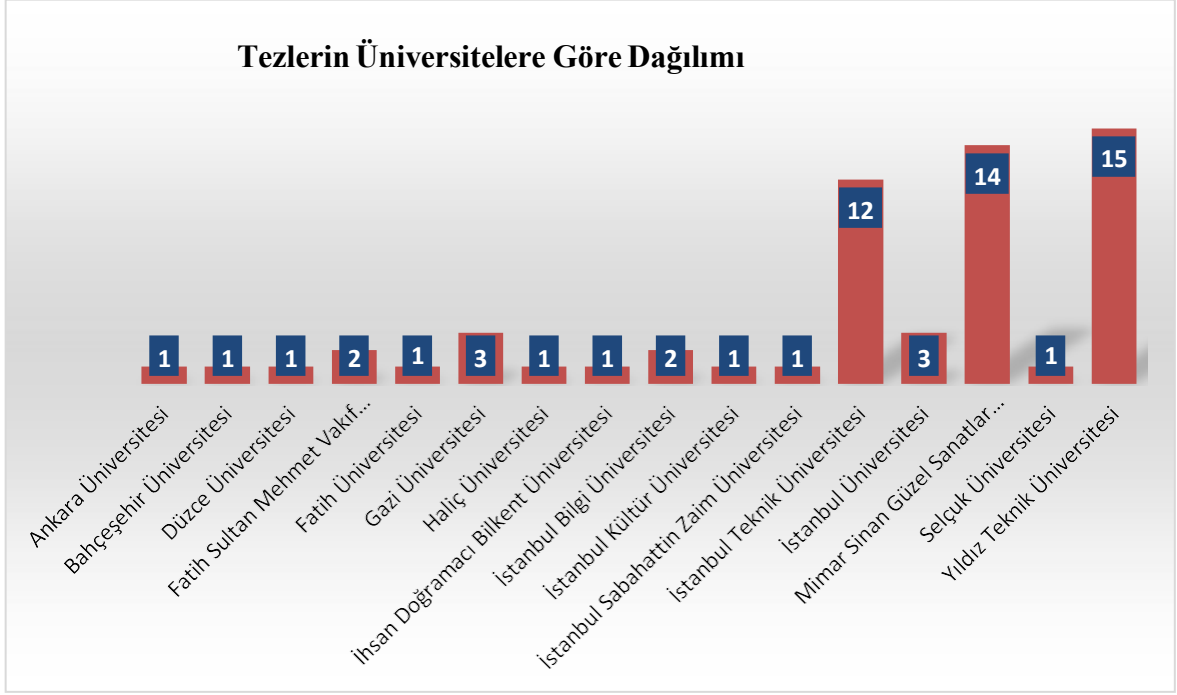
Şekil 4: Yazarların cinsiyet dağılımı

Araştırma kapsamındaki lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde Şekil 5'te görüldüğü gibi en fazla 2019 yılında yayımlandığı tespit edilmiştir. 2019 yılında "İstanbul tarihi" odağında toplam 8 tez yazılmıştır (şek. 5).

Şekil 5: Lisansüstü Tezlerin Yayımlandığı Yıllara Göre Dağılımı

Araştırmanın örnekleminde yer alan lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde Yıldız Teknik Üniversitesi ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinin önde geldiği tespit edilmiştir. Şekil 6'da görüldüğü gibi "İstanbul tarihi" odağında hazırlanan lisansüstü tezlerin neredeyse tamamının İstanbul'da bulunan üniversitelerden olduğu tespit edilmiştir (şek. 6).

Şekil 6: Lisansüstü tezlerin yayımlandığı üniversitelere göre dağılımı

Araştırma kapsamındaki lisansüstü tezlerin anahtar kelimelere göre dağılımı incelendiğinde Şekil 7’de görüldüğü gibi “kentsel mekân”, “kentsel kültür”, “tarihi mekân”, “kültürel miras” kavramlarının ön plana çıktığı saptanmıştır (şek. 7).

Şekil 7: Lisansüstü Tezlerin Anahtar Kelimelere Göre Dağılımı

Sonuç

İstanbul tarihsel süreç boyunca çok sayıda ulusal ve uluslararası araştırmalara konu olmuştur. Bu çalışma ile “İstanbul tarihi”ne lisansüstü tezler odağında akademik bir bakış açısı sunmak hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda “İstanbul tarihi”

konulu tezlerin sayısının fazla olmasına rağmen ağırlıklı olarak “Mimarlık” ve “Şehir ve Bölge Planlama” ana bilim dalları odağında hazırlandığı tespit edilmiştir. Böylece, “İstanbul tarihi” konulu lisansüstü tezlere “kentsel yenileme”, “restorasyon”, “kentsel mimari” ve “kent planlama” ön plana çıkarken; sosyolojik, siyasi, iktisadi ve toplumsal boyut geri planda kalmıştır. “İstanbul tarihi” konulu lisansüstü tezlerin neredeyse tamamının İstanbul’da bulunan üniversitelerden olması yaşanan mekân ve çalışılan konu arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Aynı zamanda, araştırma kapsamındaki lisansüstü tezlerin çoğunluğunun kadınlar tarafından yazıldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, kadınların “İstanbul tarihi” konusuna daha çok ilgi gösterdiği saptanmıştır. Türkiye’de “İstanbul tarihi” konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin sayısının yüksek olmakla birlikte, anabilim dallarına göre dağılımı çeşitlilik göstermemektedir. “İstanbul tarihi” konulu tezlerin neredeyse tamamının fen bilimleri alanlarından geldiği, sosyal bilimler disiplininden gelen tezlerin sayısının az olduğu önemli bir eksiklik olarak saptanmıştır. Bu nedenle, lisansüstü tezlerin disiplinler arası bakış açısıyla hazırlanmasında “İstanbul tarihi” akademik çalışma alanına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak, “İstanbul tarihi” konusuna akademik bir bakış açısı sunmaya çalıştığımız bu araştırmanın gelecekte yapılacak katma değeri yüksek lisansüstü tezlerin hazırlanmasına katkı sunmasını bekliyoruz.

Kaynakça

- Akça, S. (2017). Kültürel miras yönetimi; İstanbul tarihi yarımada örneği değerlendirme ve öneriler. *İdeal Kent*, 8(22).
- Amicis, E. D. (1981). *İstanbul (1874)* (1. b.). (P. B. Akyavaş, Çev.) Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Baykara, A. (2010). Sultanlar şehri İstanbul. *Tarih İncelemeleri Dergisi*(1), 379-381. 05 21, 2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/58754> adresinden alındı
- Belge, M. (2006). *İstanbul Gezi Rehberi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Bilgihan, G. (2006). Kentsel Meydanların Dönüşümü. *Ankara Üniversitesi Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi/ Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara.
- Boysan, B. (1999). Aron Angel İle Söyleyişi. *Mimarlık*, 30-39.

- Carr, E. H. (1991). *Tarih Nedir*. (G. M. Gürtürk, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çelik, Z. (2016). *19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti Değişen İstanbul* (2. b.). (S. Deringil, Çev.) İstanbul: Türkiye İşbankası Kültür Yayınları.
- Günaçan, S., & Erdoğan, E. (2018). Peyzaj Mimarlığı ve Hafıza Mekânları: İstanbul, Tarihi Yarımada Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 3(1), 34-53. 12 21, 2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/446173> adresinden alındı
- İnci, H. (2020). Hangi İstanbul? Ahmet Hamdi Tanpınar ve Orhan Kemal'in Gözünden Şehre Bakmak. *YILLIK: Annual of Istanbul Studies* 2, 2, 151-156. 02 26, 2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yillik/issue/58492/844922> adresinden alındı
- Keyder, Ç. (2013). *İstanbul Küresel ile Yerel Arasında* (4 b.). İstanbul: Metis.
- Kuban, D. (1996). *İstanbul Bir Kent Tarihi*. (Z. Rona, Çev.) İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Müller-Wiener, W. (2016). *İstanbul'un Tarihsel Topografyası* (4. b.). (Ü. Sayın, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi.
- Ökten, S. (2015). *İçimde AVM Var Şehir ve Medeniyet* (1. b.). İstanbul: Tuti Kitap.
- Perouse, J.-F. (2016). *İstanbul'la Yüzleşme Denemeleri Çeperler, Hareketlilik ve Kentsel Bellek* (3 b.). (İ. K. Tuncer, Çev.) İstanbul: İletişim.
- Pinon, P. (2010). Henri Prost'un Şehirciliği ve İstanbul'un Dönüşümleri. *İmparatorluk Başkentinden Cumhuriyet'in Modern Kentine: Henri Prost'un İstanbul Planlaması(1936-1951)* (s. 49-73). içinde İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü.
- Roma İmparatorluğunun Yeni Başkenti. (1997). *Kıtaların, Denizlerin, Yolların, Tacirlerin Buluştuğu Kent İstanbul* (s. 56-57). içinde İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Sennett, R. (2011). *Ten ve Taş : Batı Uygarlığında Beden ve Şehir* (4 b.). İstanbul: Metis.
- Toprak, M. (2017). *Meydanların Sosyo- Politik Dönüşümü Üzerine Bir Analiz: Taksim Meydanı Örneği*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 04 14, 2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden alındı
- YÖK TEZ (2021). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 10.05.2021 tarihinde alındı